

Головною, ведучою і найбільш активною стороною цих відносин є викладач. Саме його погляди, вчинки є визначальними в сфері етичних відносин між викладачем і студентом. Важливою нормою поведінки викладача і студента є ввічливість. Вона, як проста норма моралі може бути представлена системою різних по змісту та суспільному значенню правил загального і спеціального характеру. В цих правилах закріплені найбільш доцільні в суспільному і особистому розумінні форми існування взаємних контактів між людьми, а саме, ввічлива форма звертання до людей привітання людини при зустрічі, прояв інтересу до її здоров'я і самопочуття, готовність надати допомогу тим, хто її потребує, поступитись місцем, пропустити вперед, поступитись дорогою, вибачитись за мимохідь задані незручності. Кожне з названих правил ввічливості може бути деталізовано відносно конкретної ситуації. Неетично в бесіді із співрозмовником застосовувати грубі слова і вирази, взагалі недопустимо висміювати недоліки людини. Якщо викладач добре володіє цими нормами моралі, якщо він користується

повагою студентів, то студенти мимо волі будуть намагатися наслідувати його приклад, адже найважливішим явищем у навчальному закладі, найбільш повчальним предметом для спостереження, найбільш живим прикладом для них є сам викладач.

Творчий педагог, який знаходиться на рівні вимог сучасної педагогіки, обов'язково побачить в студентському колективі не тільки об'єкт свого впливу, але і свого союзника в навчально-виховному процесі. Якщо студентський колектив є союзником, а не противником викладача, то він важливий фактор виховання. Але союзником автоматично він не стане, цього треба добиватись системою вірно встановлених стосунків. Практичне вирішення тих чи інших завдань самими студентами має великий моральний вплив, який дозволяє вирішити цілий ряд проблем виховання.

Мудрий, далекоглядний наставник на життєвій ниві невтомний, самовідданий аж до самопожертви – трудівник і безкорисливий слуга народу, лагідний, терплячий, перейнятий найгуманнішими ідеалами людства – таким у нашій уяві постає викладач.

#### Список використаних джерел:

1. Васянович Г. Педагогічна етика: [навч.-метод. посібник] / Г. Васянович. – Львів: Норма, 2005. – 344 с.
2. Гриценко Т.Б. Етика ділового спілкування: [навч. посіб.] / Т.Б. Гриценко. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
3. Етичний кодекс українського педагога (проект) [Електронний ресурс]. – / укладачі : Мовчан П.І., Березанська Н.І., Вдовиченко А.М., Тарасов О.М. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rnu.luguniv.edu.ua/img/ekup.pdf>
4. Наумчик В. Етика педагога: [учеб.-метод. пособ. для студ.] / В. Наумчик, Е. Савченко. – Минск : Университетское, 1999. – 216 с.
5. Самойленко А.М. Морально-етичний портрет сучасного педагога / А.М. Самойленко // Наука та практика – 2007: міжнародна Педагогіка вищої та середньої школи. – 2013. – Вип. 37 407 науково-практична конференція : [зб. наук. пр.] (11 – 15 лютого 2007 року). – Полтава : Громадська асоціація «Аграрна наука та практика», 2007. – С. 216–220.
6. Султанова Н.В. Педагогічна мораль як чинник формування етичних переконань і потреб соціального педагога / Н.В. Султанова // Таврійський вісник освіти: науково-методичний журнал. – 2011. – № 4 (36). – С. 24–30.

УДК 81'24:378-057.87

## ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОВНИХ ТА МОВЛЕННЄВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Лавренчук О.В. – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії  
*Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ*

Вступ. Фундаментальна підготовка майбутнього молодшого спеціаліста може досягатися лише за умови широкої гуманітаризації освіти. Саме тому сучасний етап розвитку освіти характеризується прагненням виявити теоретичні основи його гуманітаризації, системно й органічно вписати формування мовної культурної компетентності у процес професійного становлення особистості майбутнього спеціаліста аграрної галузі.

Постановка проблеми. Проблема формування мовної компетенції особистості посідає важливе місце в дослідженнях Г. Богіна, Л. Варзацької, М. Вашуленка, С. Карамана, О. Кучерук, Л. Мацько, М. Пентиліук та ін. Зокрема, дослідники для української мови як навчальної дисципліни розрізняють мовні та мовленнєві (комунікативні) компетенції. Мовна компетенція передбачає засвоєння студентом основ науки про мову, знання її системи,

володіння способами й навичками якісної діяльності з вивченим мовним матеріалом. А мовленнєва компетенція – розуміння студентами чужих та створення власних висловлювань відповідно до мети, завдань та ситуації спілкування, вироблення в них умінь і навичок успішної комунікації [2, с.18-19].

Мета роботи: розглянути особливості формування мовних та мовленнєвих компетенцій майбутніх молодших спеціалістів у процесі професійної підготовки в коледжі; роль компетентнісного підходу до викладання мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальновідомо, що проблему мовленнєвих компетенцій у тому чи іншому аспектах розглядали

О. Гончарук (2012),  
О. Горошкіна (2012), А. Літвінов (2005),  
С. Омельчук (2006), О. Прокопова (2010),  
Н. Ригова, П. Медянова (2012) та ін. Як показав аналіз сучасної філолого-педагогічної літератури, на сьогодні науковці розмежовують поняття мовна й мовленнєва компетенція, вважаючи, що мовленнєва компетенція формується на основі мовної компетенції. Так, у роботі О.Горошкіної зазначається, що мовленнєва компетенція – це вміння використовувати мовні засоби, адекватні меті спілкування [1, с.171]. Під мовленнєвою компетенцією автор розуміє практичне оволодіння мовою, її словниковим запасом, граматичним складом, мовними нормами; розрізняє мовну і мовленнєву компетенції.

Виклад основного матеріалу. Агропромисловий комплекс як потенційний роботодавець окремої групи випускників вищих навчальних закладів (далі ВНЗ) I-II рівня акредитації потребує нині нової генерації фахівців, здатних до саморозвитку, до швидкої адаптації в постійно змінних умовах професійної діяльності.

Для української мови як навчальної дисципліни головним завданням є формування у студентів мовної (лінгвістичної) та мовленнєвої (комунікативної) компетенцій. Мовна й мовленнєва змістові лінії є основними, що визначають предмет навчання. Вони містять критерії для визначення рівня навчальних досягнень студента, а вимоги до соціокультурної та діяльнісної ліній не є спеціальними, хоч і важливими для формування мовно-мовленнєвих компетенцій [4, с.3-4].

Аналізуючи знання, уміння та навички студентів першого курсу з української мови, можна відзначити, що їх мовленнєва компетенція потребує значного поліпшення. Як показує наш досвід практичної роботи у коледжі, формування мовленнєвої компетенції відбувається лише у

тих випадках, коли викладач працює в комплексі з усіма складовими: аудіювання, говоріння, читання та письмо.

Загальновідомо, що навчити студентів добре володіти мовою можна лише в процесі мовлення. На жаль, монологічне мовлення багатьох студентів-першокурсників має значні недоліки, відстає від норм літературної мови і характеризується обмеженістю лексики, шаблонними фразами, їх граматичною і логічною незавершеністю, зайвими повторами окремих звуків, складів, словосполучень, під час яких здійснюється пошук потрібного слова, вживанням великої кількості слів-паразитів.

Викладаючи загальноосвітній курс української мови у групах I курсу, працюємо над розвитком творчих здібностей студентів. Ефективними, зокрема, є такі форми роботи: усні і письмові перекази; читання мовчки, аудіювання; стилістична правка тексту; творчі роботи різних видів; орфографічні вправи.

На жаль, варто відзначити, що мовні та мовленнєві компетенції першокурсників не відповідають вимогам програми неповної середньої школи. Про це свідчать усні та письмові перекази, монологічні відповіді, а в окремих студентів – навіть аудіювання та читання мовчки. Потребують удосконалення і орфографічні та пунктуаційні навички. Під час занять пропонуються різні типи завдань для їх удосконалення: індивідуальні картки, тести, словникові та пояснювальні диктанти. Проте студенти ще недостатньо володіють навичками правопису власних назв, складних слів, прислівників, слів іншомовного походження, порушують пунктуаційні норми в ускладнених реченнях.

Проблемним є також застосування орфоепічних та акцентологічних норм української мови в усному спілкуванні, вживання прийменникових конструкцій, труднощі у доборі мовних засобів. Часто на заняттях студенти відповідають на запитання викладача хором, тому створюється враження, що всі добре володіють мовними засобами. Однак коли справа доходить до монологічного висловлювання, відразу стають помітні мовленнєві помилки. Тому викладачам слід шукати ефективних засобів формування саме продуктивного зв'язного монологічного мовлення. Так, аналіз усного і писемного мовлення майбутніх молодших спеціалістів свідчить, що не всі студенти вміють дотримуватися культури дискусії; мовлення більшості з них пересипане суржилом; ще не сформована відповідальність кожного студента за власну комунікативну поведінку.

Отже, на нашу думку, ефективність формування компетенцій мовної особистості залежить від цілеспрямованого пошуку шляхів удосконалення організації мовної освіти, свідомого проектування змісту навчання на основі оптимального поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій, дидактичних методів і прийомів. Уважаємо за доцільне під час формування комунікативно-мовленнєвих компетенцій студентів використовувати такі групи завдань: комплексні (засвоєння мовної одиниці, її значення, форми, функції, способи вживання в мовленні); передмовленнєві (імітаційні, конструктивні й трансформаційні завдання, що допомагають оволодіти передмовленнєвими навичками – орфоепічними, лексичними, граматичними, правописними); мовленнєві (завдання,

побудовані на основі тексту, навчальної мовленнєвої ситуації, ситуативно-тематичної групи слів, спрямовані на самостійне моделювання мовленнєвої ситуації) [3, с.17].

Висновки. Таким чином, у процесі аналізу основних аспектів щодо формування мовних та мовленнєвих компетенцій майбутніх молодших спеціалістів можна стверджувати про необхідність їх засвоєння для оволодіння студентами всебічною фаховою підготовкою. Під час розвитку мовленнєвих компетенцій студентів викладачу потрібно мати на увазі, що усі види даної компетенції: говоріння, аудіювання, письмо та читання – тісно взаємопов'язані між собою, а також, що використання на заняттях компетентісного підходу дозволяє підвищити ефективність та результативність навчання української мови.

#### Список використаних джерел:

1. Горошкіна О.М. Теорія і практика навчання української мови в старших класах / О.М. Горошкіна, Л.О. Попова, А.В. Нікітіна. Х.: Вид. група "Основа", 2012. 171 с.
2. Кучерук О. Уміння – передусім (Компетентісний підхід до формування національно-мовної особистості школяра). Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. 2008. № 10. С. 18-24.
3. Пометун О.І. Компетентісний підхід до оцінювання рівнів досягнень учнів. К.: Презентація на нараді Центру тестових технологій 19.10.2004 р. С. 16-18.
4. Українська мова. Навчальна програма для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, які здійснюють підготовку молодших спеціалістів на основі базової загальної середньої освіти/ уклад.: Т.М. Антонюк, Л.Б. Ковалевська, А.М. Кабаненко. К., 2013. 23 с.

УДК 330.3

### МІЖНАРОДНЕ СТАЖУВАННЯ – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ КАР'ЄРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Добіжа Н.В. – к.пед.н., викладач, спеціаліст I категорії  
*Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського*

Бажура А.В. – викладач, спеціаліст II категорії  
*Вінницький коледж економіки та підприємництва THEU*

Як відомо, сучасним світом править глобалізація. Трансформації в економіці, відкриття в науці і досягнення в культурі однієї держави істотно впливають на розвиток усього світу. Це відбувається тому, що взаємозв'язки між країнами стають все більш міцними, а інформаційні потоки – все більш наповненими і швидкими. Звичайно, цей процес прискорює світовий розвиток і надає багато нових переваг. Але, як і будь-яке явище, глобалізація має і свої мінуси.

Одним з таких мінусів, зокрема в Україні, є істотне зниження якості освіти. Головною причиною цього є занадто швидка зміна інформаційного простору, через що робоча навчальна програма для багатьох спеціальностей просто неактуальна. Так, наприклад, інформація, яку викладають студентам технічних спеціальностей на першому курсі, до третього курсу навчання цих же студентів вже є застарілою.

Сучасний студент отримує багато непотрібних теоретичних знань, які йому просто ніде буде застосувати в майбутньому. Звичайно, практично будь-яка інформація є корисною для загального розвитку. Але для майбутнього молодого професіонала набагато важливіше отримати спеціалізовані знання, а також практичні навички в потрібній сфері. До того ж на кар'єрне зростання впливають розвинені особисті якості студента, такі як персональна ефективність, активність, лідерство, вміння керувати власним часом, презентаційні та комунікаційні навички.

Сьогодні роботодавець пред'являє цілком певні вимоги до своїх майбутніх працівників: професіоналізм, відповідальність, прагнення вдосконалюватися, згуртованість, відкритість.

Якщо уважно переглянути вимоги у вакансіях по самим різним спеціальностям, то можна знайти і багато спільного. Так, практично кожна компанія хоче бачити в своїх фахівцях